

JÖNKÖPING UNIVERSITY

DATUM

DIARIENR

2019-10-31

JU 2019/2636-16

Utbildningsdepartementet
Ministern för högre utbildning och forskning
u.registrator@regeringskansliet.se

Underlag till regeringens forskningspolitik
(U2019/02263/UH)

Härmed lämnar Jönköping University (JU) sitt underlag till den kommande forskningspropositionen.

Med vänliga hälsningar

Agneta Marell

Rektor

ADRESS: Jönköping University, P.O Box 1026, SE-551 11, Jönköping, Sweden

BESÖK: Gjuterigatan 5, Campus

TELEFON: +46 (0)36 10 10 00

WEBB: www.ju.se

ORG.NR: 826001-7333

REG.NR. F-SKATT: 556487-2769

PLUSGIRO: 326551-9

BANKGIRO: 5328-2455

Underlag till regeringens kommande forskningspolitik (U2019/02263/UH)

Jönköping University (JU) tackar för inbjudan att komma med underlag till forskningspropositionen. JU vill framhålla att vi ställer oss bakom SUHF:s inspel och lyfter i vårt underlag fram punkter som JU ser som särskilt viktiga.

JU vill inför den kommande perioden särskilt framhålla att

- samhällsutmaningar ska vara en central del och grund för forskningspolitiken och en långsiktighet måste prägla politikens satsningar
- kompetens behövs i hela landet – Sveriges geografiskt spridda lärosäten måste ges möjlighet att bygga goda forsknings- och utbildningsmiljöer. En transparent fördelning baserat på prestation måste tillämpas. Forskningsmedel kan inte, i den omfattning som görs idag, fördelas på historik
- lärosätenas autonomi måste fortsätta utvecklas, bland annat genom ökade basanslag
- ett utökat utbildningsanslag ska följas av ett utökat forskningsanslag då ett nära samband mellan utbildning och forskning är en förutsättning för hög kvalitet och utveckling av verksamheten
- kvalitet, samverkan, internationalisering samt bidrag till samhället ska ingå som parametrar i en fördelningsnyckel för forskningsanslag
- forskningsmedel i basanslaget bör öka och riktas till utbildningar som idag har särskilt svårt att rekrytera disputerad personal, till exempel lärar- och vårdutbildningar
- satsningar på forskningens infrastruktur bör fortsätta.

Inledning

Svensk forskningspolitik har som uppgift att säkra utveckling av samhället, välfärd och näringsliv. Politiken ska vara långsiktig och svara mot nationella och internationella utmaningar. Här ingår Agenda 2030. Forskningspolitikens mål, att Sverige ska satsa på kvalitet och framstående forskningsmiljöer oavsett var i landet eller vid vilka lärosäten som miljöerna finns, vilket uttrycks i propositionen ”Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft” är avgörande för en långsiktigt hållbar och framgångsrik forskningspolitik.

Offentlig sektor i Sverige (statliga myndigheter samt kommuner och landsting) satsar en lägre andel FoU i jämförelse med andra länder. År 2017 stod offentlig sektor för 3,7 procent av all FoU-verksamhet, medan genomsnittet för OECD och EU-28 var 10 respektive 11,3 procent.¹ I Sverige beräknas statens finansiering av FoU uppgå till 0,78 procent av BNP 2018 vilket är en marginell minskning jämfört med 2017¹. Sverige ligger därmed lägst i Skandinavien. För att Sverige ska hänga med i den internationella utvecklingen och som kunskapsnation behöver insatserna höjas. Regionala satsningar behöver inkluderas i framtida strategiska satsningar.

¹ ”Forskning och utveckling i Sverige 2017”, SCB, 2019-03-14

Forskning och utbildningsmiljöer i hela landet

Utvecklingen i näringslivet och samhället i stort de senaste decennierna med krav på fler verksamma på arbetsmarknaden med högskoleutbildning, i kombination med ständiga omställningar, medför behov av kontinuerlig kompetensutveckling och tillgång till högre utbildning och forskning över hela landet. Forskning och utbildning måste finnas i nära anslutning till samhällsviktiga funktioner, och i anslutning till företags produktionsanläggningar och deras forsknings- och utvecklingscentra. Högkvalitativ forskning bedrivs på alla lärosäten i Sverige och de yngre lärosätena är ledande i landet inom flera områden², bland annat vad gäller kostnad per publiceringspoäng och andel högciterade publikationer. Exempelvis har JU en hög citeringsgrad per insatt krona³ vilket är ett kvitto på att JU:s forskning har hög kvalitet och att den får ett stort genomslag. Studien baseras på bibliometriskt index i relation till forskningsanslagen och visar att många mindre lärosäten och nya universitet har en minst lika effektiv forskning per insatt krona som större lärosäten. Dessutom, mindre forskningsmiljöer med stark förankring och nära koppling till regionala aktörer är av strategisk betydelse för den regionala utvecklingen och måste också inkluderas i framtida strategiska satsningar.

Nära samband mellan utbildning och forskning

Ett nära samband mellan utbildning och forskning är en förutsättning för hög kvalitet i utbildningen och vidareutveckling av verksamheten. Lärosätena har ett ansvar att skapa och förmedla forskningsbaserad kunskap. Både livslångt lärande och kompetensförsörjning generellt förutsätter en nära koppling till forskningen. Utvecklingen i samhället och näringslivet med ständiga omställningar kommer att fortsätta och förväntas gå i snabbare takt med krav på kontinuerlig kompetensutveckling på avancerad nivå. Företag och samhällsaktörer över hela Sverige behöver ha tillgång till avancerad kompetensutveckling snabbt och det är därför viktigt att de enskilda lärosätena ges möjlighet att förutom att erbjuda högkvalitativ utbildning på alla nivåer också har möjlighet att koppla forskning till de ämnesområden de har ambition, förutsättningar och kvalitet att göra. Forskningsmiljöerna på landets högskolor är av strategisk betydelse för landets utveckling då många samarbetar med och har en stark koppling till regionala, internationellt konkurrenskraftiga, aktörer.

Jönköpings län har en av de lägsta utbildningsnivåerna i landet och det är därför avgörande för länets kompetensförsörjning att öka antalet utbildningsplatser. JU utbildar inom flera områden där det idag är kompetensbrist och där prognosen visar på fortsatt brist i hela Sverige. JU utbildar bland annat inom områdena teknik, hälsa, skola och välfärd och JU:s forskningsinriktningar har direkt relevans för de utbildningar som erbjuds på lärosätet. En utmaning som är kopplad till att utveckla nya utbildningar och att öka antalet platser på befintliga utbildningar, är möjligheten att attrahera och anställa disputerad personal. Det är viktigt att forskare och lärare ges möjlighet att bedriva forskning och undervisning integrerat för att skapa attraktiva arbetsplatser och arbetsmiljöer. Vid utökade utbildningsanslag är det därför viktigt att även forskningsanslaget utökas. Den resurstilldelning som sker idag gör att lärosätena har olika förutsättningar till forskningsanknuten utbildning. Ökade forskningsmedel i basanslaget skulle göra det lättare att rekrytera disputerad personal inom rätt område då tjänsterna skulle kunna göras mer attraktiva.

JU arbetar på många olika sätt för att möta behovet av kompetensutveckling för olika yrkesgrupper och för att ge möjlighet till livslångt lärande. Som exempel kan nämnas digitalisering av utbildningar för att ge möjlighet för den yrkesverksamma att individuellt anpassa sin studietakt och skraddarsydd utbildningar inriktade mot yrkesverksamma. Utmaningarna för att utöka och i ännu större grad än i idag möta behovet från individer i landet är en knäckfråga för Sveriges utbildningspolitik. Idag är livslångt lärande integrerad del i utbildningsuppdraget och vi ser det som vårt självklara ansvar. Men för att kunna öka insatserna måste organisering och finansiering av det livslånga lärandet återspeglas i politikens ambitioner. Frågan behöver adresseras och konkretiseras.

² "Comparing research at Nordic higher education institutions using bibliometric indicators" NordForsk policy paper 4/2017

³ Magasin Fokus, 3 oktober 2019

Balans mellan forskning och utbildningsuppdraget

Det finns mycket som talar för att den långsiktighet och förutsägbarhet som ett ökat basanslag ger lärosäten och forskare kommer att ge möjligheten till långsiktiga och strategiska överväganden kring forskningen som främjar dess kvalitet. En översyn av den statliga forskningsfinansieringen bör genomföras med syfte att skapa en balans mellan forskning och utbildningsuppdraget.

STRUT föreslår en fördelning av forskningsanslag grundad på respektive lärosätes historiska tilldelning av statliga bidragsmedel för forskning. Detta bör ifrågasättas eftersom det innebär att nuvarande förhållanden reproduceras och permanentas. All utbildning ska vara forskningsbaserad och för att främja sambandet mellan utbildning och forskning borde en fördelning i sin helhet utifrån utbildningsvolym vara mer relevant än historisk tilldelning. En omfördelning av forskningsanslag som ger alla lärosäten möjlighet att stärka utbildningens forskningsanknytning är att föredra.

Dessutom bör den stora ökningen av utbildningsplatser inom samhällsviktiga utbildningar som inte åtföljts av ökning av forskningsmedel i fortsättningen följas av finansiell förstärkning så att forskningsanknytning/forskningsbaserad utbildning kan säkras.

En ökad flexibilitet i nyttjandet av medel för utbildning och forskning skulle gagna båda verksamhetsgrenarna men det måste finnas en tydlig transparens så att det tydligt framgår hur anslaget är framräknat och på vilka grunder fördelningen sker.

Ökade och riktade forskningsanslag

Vi vill särskilt lyfta fram de utmaningar som finns när det gäller vissa yrkesutbildningar, tex lärare och vårdutbildningar. I budgetpropositionen för 2020 står det tex klart att den utbyggnad av lärarutbildningen som tidigare aviserats, men som bromsades av det politiska läget hösten 2018, nu blir av. Utöver det görs ytterligare satsningar för att stärka lärarförsörjningen och rekryteringen till lärarutbildningen med åtgärder som lärarlyft, arbetsintegrerad lärarutbildning, flera vägar in i läraryrket och KPU för forskarutbildade. I samband med att regeringen ger lärosätena i uppdrag att utbilda lärare bör också särskilda anslag för att stärka forskning och forskarutbildning knuten till dessa utbildningar medfölja. Den forskning och forskarutbildning som knyts till lärarutbildningen måste dessutom vara destinerad till de utbildningsvetenskapliga och verksamhetsförlagda delarna av utbildningen *liksom* till de ämnesteoriska och ämnesdidaktiska eftersom vetenskaplig kompetens inom samtliga dessa områden krävs för att genomföra utbildningar med hög kvalitet. Samma förhållande gäller även för vårdutbildningarna där behovet på arbetsmarknaden är lika omfattande och konkurrensen om utbildad personal stor.

Det stora behovet på arbetsmarknaden av viktiga professionsutbildningar, t ex lärare och sjuksköterskor, måste således åtföljas av ökad forskning inom dessa områden. Att permanenta och bygga ut den försöksverksamhet – ULF – som nu pågår i anslutning till lärarutbildningarna är ett exempel på insats för att säkra att utbildningarna är forskningsanknutna, men det är också nödvändigt att säkra den nationella och långsiktigt hållbara forskningsbaseringen av dessa utbildningar. En liknande satsning på hälso- och sjukvård är önskvärd för att säkra forskningsanknytningen och kunna attrahera disputerad personal.

Anslag som syftar till att driva praktisknära skolforskning och skolutveckling kanaliseras idag via myndigheter som Skolverket, Skolforskningsinstitutet och via ULF-avtal, och därför endast indirekt och sporadiskt till lärosäten med lärarutbildning som ändå förväntas återspegla skolans utveckling. En omfördelning av de statliga anslagen direkt till lärosätena skulle ge bättre förutsättningar att

omhändertade omvärldsförändringar i såväl forskning som utbildning. Den utveckling mot praktisknära skolforskning som denna kanalisering av forskningsanslag borgar för, kan istället understödjas av införandet av samverkan som parameter i fördelning av ett ökat forskningsanslag.

Kvalitet, samverkan, internationalisering ska ingå som parametrar i en fördelningsnyckel för forskningsanslag.

Sveriges lärosäten har dag en hög kvalitet på forskning och utbildning och nya system för kvalitetssäkring etableras på våra lärosäten. Kvaliteten i såväl forskning som utbildning är en självklar komponent vid fördelning av anslag.

JU har, liksom många andra lärosäten, en omfattande samverkan med kommuner, regioner, näringsliv och internationella partners både när det gäller utbildning och forskning, vilket har en stor betydelse för utveckling och tillväxt av vårt län och på nationell nivå. Samverkan och forskningens betydelse för samhället är därmed centrala parametrar för utveckling av offentlig sektor och industri. En allt större samproduktion mellan akademi och samhälle visar också på ömsesidigt värdeskapande. Därmed måste också lärosätenas samverkan och bidrag till samhället utgöra fördelningsgrund när det gäller det statliga forskningsanslaget.

I internationaliseringsutredningen lyfts frågan om hur internationalisering bidrar till ökad kvalitet i verksamheten. En viktig del i detta är att förbättra förutsättningarna för rekrytering av forskare och lärare från andra länder. Här efterlyses en satsning med konkreta förslag, rekommendationer och nationella insatser som syftar till att stödja svenska lärosätens förutsättningar att nyttja de möjligheter som tex EU erbjuder när det gäller extern finansiering till bland annat forskning, samarbeten och kärnverksamhet. Möjligheterna till EU-finansiering och samarbete är av strategisk betydelse för utvecklingen av svenska lärosäten.

Fördelningsmodellen för forskningsanslag måste alltså inbegripa parametrar kopplade till kvalitet, samverkan och internationalisering samt lärosätets bidrag till omgivande samhället. Forskningens påverkan på en positiv samhällsutveckling i hela landet måste säkerställas genom utvärderingskriterier som tydliggör önskade effekter.

Forskningens infrastruktur

En god forskningsinfrastruktur är nödvändig ur flera aspekter och behöver en fortsatt och ökad satsning för att de stora investeringar som redan har gjorts ska kunna utnyttjas och utvecklas fullt ut. Framför allt måste finansieringen för och den nationella hanteringen av e-infrastruktur och AI säkras, vilket är en angelägenhet för samtliga lärosäten i landet, och är ett område där Sverige ligger efter i internationell jämförelse. Tillgång till forskningsinfrastruktur är ofta en förutsättning för innovativ forskning av högsta kvalitet. Den möjliggör samarbete mellan högskolor, universitet, näringsliv och samhälle för att möta de globala samhällsutmaningarna och utbilda för den kunskap och kompetens som framtiden kräver. En god forskningsinfrastruktur utgör även en viktig mötesplats för forskare och är en förutsättning för deras vidareutveckling.